

**P E N
N O R W A Y**

Türkiye’de gazeteciler “hedef göstermek” ile yargılanıyor

Şerife Ceren Uysal

Yayımlanma Tarihi: Aralık 2023

Türkiye’de gazeteciler “hedef göstermek” ile yargılanıyor

Şerife Ceren Uysal

Türkiye’de yürürlükte olan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun (TMK) muğlaklığı ve geniş uygulama alanı yıllardır önemli bir eleştiri konusu. Kanununun 7/2. maddesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) onlarca ihlal kararının akabinde değişikliğe uğramış olmasına rağmen, muhalif ve/veya eleştirel ifadenin uygulamada hala geniş bir şekilde bu madde kapsamında değerlendirildiği görülüyor. Ancak bu yasa özellikle gazetecileri sıklıkla yargı önüne çıkartan bir başka madde daha içeriyor. 3713 sayılı yasanın “Açıklama ve Yayınlama” başlığını taşıyan 6. maddesinin birinci fıkrası. İlgili düzenleme şu şekilde:

İsim ve kimlik belirterek veya belirtmeyerek kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayınlayanlar veya bu yolla kişileri hedef gösterenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır¹

Madde, metninden de anlaşılacağı üzere birden çok fiili suç olarak tanımlayan, eklektik bir düzenleme. Ama daha da önemlisi fazlasıyla muğlak ve yoruma açık. Yürürlüğe girdiği günden bu yana eleştiri konusu olan bu düzenleme, günümüzde özellikle kamuoyunu ilgilendiren yargılamalarla ilgili haber yapan ya da makale yazan gazetecilere karşı uygulanıyor.

“ TMK md. 6/1 kapsamında yargılanan gazetecilerin ortak özelliğinin Türkiye’de yargı mekanizması üzerine köşe yazısı yazmaları veya kamuoyunun yakından takip ettiği davalarla ilgili haber hazırlamaları olduğu görülüyor. Suçlama genelde haber içerisinde ismi geçen bir savcı ya da yargıcın, salt isminin haberde geçmesi ile terör örgütlerine hedef gösterildikleri iddiasına dayanıyor. ”

TMK md. 6/1 kapsamındaki gazeteci yargılamalarının sayısı 2023'de arttı

Adalet Bakanlığı adli istatistik yayınlama sistemini değiştirdiği için artık suç tiplerine göre soruşturma ve kovuşturma kesin sayılarına açık erişim mümkün değil. Bu durum Bakanlık tarafından bir raporlama politikası değişikliği² gibi sunulmuşsa da, esasında şeffaflığın önünde yeni bir engele dönüştü. Türkiye'deki rejimin yargı alanı ile kurduğu ilişkinin analizi için önem taşıyan istatistikler artık kamuoyu ile paylaşılmıyor.

Ancak Türkiye'de basın ve gazeteci örgütlerinin birçoğu meslektaşlarının yargılamalarının takibini kolaylaştırmaya yönelik çeşitli açık veri tabanlarına sahip. Farklı kaynaklardaki bu veriler karşılaştırılarak incelendiğinde 2023 yılında TMK md. 6/1 kapsamında yürüyen ceza soruşturma ve kovuşturmalarda bir artış olduğu görülüyor.

Bu kaynaklara göre 2020 ila 2022 yılları arasındaki üç yıllık süre zarfında hedef gösterme suçlaması nedeniyle yargılanan gazeteci sayısı 22 iken, 2023'ün Kasım ayı sonunda bu sayı 20'ye ulaşmış bile. Bu sayıların gerçek tabloyu tümüyle yansıtmadığını tahmin etmek de güç değil. Zira ilgili veriler çeşitli meslek örgütleri ile daha yakın ilişki içerisinde olan gazetecileri içeriyor. Bu ağlar dışında çalışan internet haberciliği yahut yerel gazetecilik yapan birçok kişi bu verilerde yer alamabiliyor.

TMK md. 6/1 kapsamında yargılanan gazetecilerin ortak özelliğinin Türkiye'de yargı mekanizması üzerine köşe yazısı yazmaları veya kamuoyunun yakından takip ettiği davalarla ilgili haber hazırlamaları olduğu da görülüyor. Suçlama genelde haber içerisinde ismi geçen bir savcı ya da yargıcın, salt isminin haberde geçmesi ile terör örgütlerine hedef gösterildikleri iddiasına dayanıyor. Bütün mahkemelerin hakim ve savcılarının isimlerine internette açık olarak erişilebilmesi mümkünken, bu kişiler hakkında haber yapmanın yargılama konusu edilmesi ilk bakışta abesle iştigal. Ama daha abes olan, TMK md. 6/1'in açıkça "terörle mücadelede görev alan kamu görevlileri"nden söz etmesi. Bir savcı ya da hakim terörle mücadele eden bir kamu görevlisi olarak değerlendirilmesi hem hukuken hata hem de yargı bağımsızlığını ortadan kaldıracak ölçüde sorunlu bir politik yaklaşım. Özellikle bir hakim görev yaptığı mahkemenin niteliği nedeniyle terörle mücadelede görev alan bir kamu görevlisi olduğunu ileri sürmek, o mahkeme önüne gelen tüm yargılamalar yönünden masumiyet karinesinin ihlali anlamını taşıyor.

Yargı ile ilgili yazan gazeteciler risk altında

PEN Norveç Türkiye İddianame Projesi kapsamında **Canan Coşkun** aleyhine hedef gösterme suçlaması yöneltilerek düzenlenmiş bir iddianameyi incelemiştik.³ Canan Coşkun'un yargılanmasına yol açan haber⁴ Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanmıştı ve 14 avukatın tutuklanması ile sonuçlanan bir polis operasyonunu konu ediyordu. Coşkun, yorum içermeyen ve olgusal aktarımlardan ibaret olan haberinde soruşturmaya temel teşkil eden ve kamuoyunda tartışmalı bir tanığın ifadesine yer verdiği için yargılandı. Yani Coşkun hakkındaki iddianame bu "tanığı" terörle mücadele eden bir kişi olarak nitelendirmekteydi. Coşkun, ilk derece mahkemesinde 2 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı, ardından istinaf incelemesi yoluyla beraat etti. Ancak bu dava, Coşkun'un "hedef gösterme" suçundan ötürü yargılandığı tek dava değildi. Coşkun daha önce Gezi Parkı eylemleri sırasında vurulup yaşamını kaybeden Berkin Elvan'ın ceza soruşturması ile ilgili yaptığı bir haber nedeniyle de yargılanmıştı. İlgili ceza soruşturmasında failin tespiti yönünden yaşanan önemli bir gelişmeyi haberleştiren Coşkun, Elvan'ı vurduğu iddia edilen polisin savunması ile ilgili yaptığı bu haberinde⁵, ilgili polisin soyismine yer vermemesine rağmen yargılandı.

Canan Coşkun'un aynı suçlama ile yargılandığı üçüncü dava ise Diken isimli haber sitesinde yer alan haberini⁶ Twitter'da (X'de)⁷ paylaşması üzerine açıldı. İlgili paylaşımın içeriği şu şekildeydi:

Selahattin Demirtaş, Canan Kaftancıoğlu, Sırrı Süreyya Önder ve ÇHD'li avukatlara hapis cezaları veren hâkim Akın Gürlek'in başkanı olduğu İstanbul 14'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nin değerlendirdiği DİAYDER iddianamesinin delilleri 16 yıl öncesine kadar dayanıyor. Detaylar haberde:

Coşkun'un aylarca yargılanmasına yol açan bu soruşturma, ilgili tarihte hakimlik görevi süren şuan ise Adalet Bakanı Yardımcısı ve Hakim ve Savcılar Kurulu (HSK) doğal üyesi olan Akın Gürlek'in şikayeti ile başladı ve 12 Nisan 2022'de Coşkun hakkında iddianame düzenlendi. Coşkun'a daha önce 2 yıl 3 ay hapis cezası veren de aynı hakimdi. Coşkun bu yargılama sonunda beraat etse de benzer şikayetlerle bu aynı suçtan yargılanan ne ilk gazeteci ne de son gazeteci oldu.

Bir gazeteci açısından aynı suçtan defalarca yargılanmanın çok yıpratıcı etkileri olabileceğini öngörmek güç değil. Coşkun'a bu yargılamaların üzerinde bıraktığı etkiyi sorduğumuzda; Coşkun kendisini uzun zamandır bir yargılama sarmalı içinde hissettiğini belirtti:

“Biri bitiyor diğeri başlıyor. Son zamanlarda hedef gösterme davaları o kadar çoğaldı ki meslektaşlarımızla birbirimize beraat kararlarını ve gerekçeli kararları yolluyoruz. Buna rağmen savcılar cezalandırma istemeye devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde gazeteci Ayça Söylemez, eski yargıç Akın Gürlek'in hakkımda verdiği ceza üzerine yazdığı için yargılanmaya başladı. Gürlek'in şikayet ettiği bütün gazeteciler şimdiye kadar hep beraat etti. Söylemez, bununla ilgili bütün kararları mahkemeye sundu, ancak savcı yine de ceza istedi.”

Coşkun'un PEN Norveç'e verdiği beyanında bahsi geçtiği üzere **Ayça Söylemez** hakkındaki dava devam ediyor. Ayça Söylemez aleyhine düzenlenen iddianamenin dayanağı kendisinin 18.02.2020 tarihinde Birgün'de yayımladığı “Yetenekli hakim bey” başlıklı köşe yazısı⁸. Söylemez'in ilk duruşması Kasım 2023'de görüldü ve savcının Söylemez hakkında hapis cezasına karar verilmesini istediği mütaalası akabinde 19 Mart 2024 tarihine ertelendi.

Söylemez hakkında düzenlenen iddianamede şu ifadelere yer verilmiş:

Tüm bu izahatlardan sonra anlatıma konu edildiği üzere; şüpheli Ayça SÖYLEMEZ'in https://www.birgun.net/net/amp/haber/yetenekli-hakim-bey-288416?__twitter_impresion=true internet adresinde yayınlanan yetenekli hakim bey başlıklı internet haber içeriğinde, olay tarihinde terörle görevli ağır ceza mahkemesi başkanı olan mağduru ismiyle zikrettiği, görevi icabı bakmış olduğu davaları ifşa ettiği, soruşturmaya konu yazı içeriğinin 3713 sayılı yasanın 6. Maddesinde belirtilen silahlı terör örgütlerine hedef gösterme ve servis etme mahiyetinde olduğu, bu haliyle şüphelinin hukuki koruma altına alınan terörle mücadele eden kişilerden Akın GÜRLEK'i hedef gösterme eylemini işlemiş olduğu kanaatine varıldığı anlaşılmıştır.

İddianameden yapılan bu alıntıdaki en ilgi çekici nokta görev icabı bakılan davaların ifşa edildiği iddiası. Zira Türkiye'de hakim ve savcı atamaları yapıldığında internet ortamında yayımlanması ve bu bilgilerin kamuoyunun erişimine zaten açık olması nedeniyle bu tür bir ifşa fiilen mümkün değil. Çünkü tüm hakimlerin hangi mahkemede görev yaptığı internet üzerinden erişilebilen bir bilgi. Aynı zamanda Çağdaş Hukukçular Derneği avukatları, Şebnem Korur Fincancı, Sırrı Süreyya Önder, Canan Coşkun, Canan Kaftancıoğlu, Selahattin Demirtaş, Atilla Taş, Murat Aksoy gibi isimlerin farklı ya da aynı mahkemelerde görülen davalarının tamamında ceza kararını verenin aynı hakim olduğu da kamuoyu tarafından bilinmekte. Zira tamamı kamuya açık olarak yürütülmüş, üzerine onlarca haber ve makale yazılmış, büyük kısmı uluslararası sivil toplum örgütleri tarafından da izlenmiş yargılamalar bunlar. Dahası Can Dündar'ı kaçak ilan ederek gayrimenkullerine el koyma kararını veren ya da döneminin tutuklu milletvekili Enis Berberoğlu'nun tahliyesi ile ilgili Anayasa Mahkemesi kararını uygulamayan da aynı hakim. Bu hali ile bu yargılama

“İddianameden yapılan bu alıntıdaki en ilgi çekici nokta görev icabı bakılan davaların ifşa edildiği iddiası. Zira Türkiye'de hakim ve savcı atamaları yapıldığında internet ortamında yayımlanması ve bu bilgilerin kamuoyunun erişimine zaten açık olması nedeniyle bu tür bir ifşa fiilen mümkün değil. Çünkü tüm hakimlerin hangi mahkemede görev yaptığı internet üzerinden erişilebilen bir bilgi. ”

süreçlerinin ya da yargılama kapsamında verilen kararların kamuoyu önünde tartışılması son derece olağan.

Ayça Söylemez'e devam eden yargılama ile ilgili ne düşündüğünü sordüğümüzde şunları ifade etti:

"Mahkemede de belirttiğim gibi, savcının 'ifşa etmek' diyerek öne sürdüğü sav, baştan yanlış çünkü yıllar önce yazdığım ve suçlama konusu olan yazımdaki tüm ifade ve bilgiler, halihazırda kamuoyunun zaten takip ettiği davaların duruşmalarındaki beyanlara dayanıyor. Yani, kamuya açık yargılamadaki haber değeri taşıyan ifadeleri haberleştirmek gibi çok basit bir gazetecilik faaliyeti nedeniyle suçlanıyorum. 'Hedef göstermek' suçlaması da tamamen temelsiz, yazıda ne hedef gösterme ne de herhangi bir örgüt adı veya adı geçen kişiye doğrudan bir suçlama yöneltiliyor"

Coşkun ve Söylemez'den birkaç yıl önce, 23 Mart 2020'de gazeteci **Buse Söğütlü** hakkında da hedef göstermek suçlaması ile iddianame düzenlenmişti. Söğütlü bu suçlamadan 2 yıl süren bir yargılama sonunda, Şubat 2022'de beraat etti.⁹

Yargılamalar eleştiri ve haber alma hakkını engellemeyi hedefliyor

Eren Keskin, Nazlan Ertan, Mansur Çelik, Derya Saadet, Yağmur Kaya, Rabia Çetin, Fırat Can Arslan, Dilan Balat, İsmail Saymaz, Gökçer Tahincioğlu, Furkan Karabay, Faruk Eren, Sibel Yükler, Delal Akyüz, Evrim Deniz, Evrim Kepenek, Yıldız Tar ve muhtemelen burada ismini atladığımız birçok gazeteci aynı suçlama ile cezai işleme tabi tutuldu. Gazetecileri hedef alan TMK md. 6/1 kapsamındaki

Buse Söğütlü: Bu davalar Demokles'in kılıcı

Söğütlü, TMK md. 6/1 kapsamındaki yargılamaların gazetecileri susturmak için yürütüldüğünün altını çizdi ve şunları ekledi:

Son yıllarda bu suçlamayla açılan davaların gazetecilerin üstünde Demokles'in kılıcı gibi sallandırıldığını görüyoruz. Suçlamada ne "terörle mücadelede görev almak" ne de "hedef göstermek" boyutları yeterince açıklanıyor. Bu belirsizlik, gazetecilerin halkın haber alma hakkını gözeterek kamu görevlileriyle ilgili yazdığı neredeyse her haberin bu suçlama kapsamına alınabilmesine neden oluyor. Oysa gazeteciliğin bir yönü zaten kamu görevlilerinin, görevlerini aşan fiil ve davranışlarını ortaya çıkarmak ve bunları kamuya duyurmak.

Her gün yeni yargı skandallarıyla karşılaştığımız, dahası bunun iktidar cenahından bazı isimler tarafından da kabul edildiği bir atmosferde gazetecilerin fiilen adı skandallarla anılan kamu görevlileriyle ilgili haber yapamaz hale getirilmesinin mesajı çok açık: Gazeteciler de gazetecilik mesleği de güvende değil ve makbul olan, iktidarın çizdiği sınırlar içinde yapılan gazetecilik faaliyetleri.

Üstelik yıllarla anılan uzun yargılama süreçleri de davanın nasıl sonuçlandığından bağımsız olarak bir cezalandırmaya dönüşüyor. Gazetecinin bu suçlamanın ardından ceza almasına gerek yok; zaten bu süreçte yurtdışı çıkış yasağı gibi adli kontrol «tedbirleri» uygulanıyor ve çok çeşitli biçimlerde gazeteciler tehditkâr bir süreçle karşı karşıya bırakılıyor. Dahası adı geçen isimler «nüfuzlu» kamu görevlileri olduğu için davalara müdahale ettikleri ya da edebilecekleri yönündeki somut olaylara dayalı kaygılar, dava sürecini en başından itibaren bir cendereye dönüştürüyor. Örneğin benim Akın Gürlek'i hedef gösterdiğim iddiasıyla yargılandığım davada, Gürlek henüz hâlâ ağır ceza hakimiyken, dava dosyasına bir yazı yollamış ve «suçu işlemeye devam ettiğimi» iddia etmişti. Çağlayan Adliyesi'nde «nüfuzlu bir ağır ceza hakimi» olan Gürlek, benim suç işlediğime karar vermişti bile! «Şans eseri» beraat ettim ve Gürlek'in bu «müdahale» olarak algılanabilecek hareketi etkisiz oldu ancak bunun sonucu değiştirmesinden bağımsız yapılabiliyor olması son derece tehlikeli.

“ Türkiye’deki ceza mevzuatı gazeteciler yönünden adeta bir mayın tarlasını andırıyor. Gazeteciler üzerindeki yargı tehdidi elbette toplumsal yaşamın bütününe etkiliyor. Zira gazetecilik mesleği doğrudan halkın haber alma hakkıyla ilişkili olduğundan esasında bu alandaki baskı ve yargısal taciz geniş kesimler üzerinde sonuç doğuruyor. ”

yargılamaların büyük kısmı şuan için beraatle sonuçlansa da, gazeteciler için bir ceza ya da tutukluluk riski olmadığını söylemek mümkün değil. Gazeteciler **Ferhat Çelik** ve **İdris Yayla**¹⁰ hakkında aynı suçtan verilmiş 1 yıl 3 ay hapis cezası Kasım 2023’de istinafça onandı. **Firat Can Aslan**¹¹ ise, Türkiye’de TMK md. 6/1 nedeniyle tutuklanan ilk gazeteci oldu. Daha sonra ilk duruşmada beraat etmişse de Aslan, Temmuz 2023 ila 31 Ekim 2023 tarihleri arasında tutuklu yargılandı.

Bu yargılamalardaki ortak örüntü özel bir önem taşıyor. **Firat Can Aslan** (ve **Evrım Deniz**, **Sibel Yükler**, **Evrım Kepenek**, **Delal Akyüz**) yönünden bakıldığında örneğin, Diyarbakır’da tutuklu yargılanan 18 gazetecinin iddianame savcısı ile davanın ilk duruşmasını gören hakimlerden birinin evli olmalarını haberleştirdikleri için yargılandıkları görülüyor. Oysa ki bu önemde bir dosyada iddianame savcısı ile bu iddianamenin kabulü ve reddi yönünde karar verip akabinde yargılamayı yürütecek kişinin evli olmasının haber değeri olduğu açık.

Eren Keskin’in¹² (ve **Nazlan Ertan**¹³, **Derya Saadet**¹⁴) yargılandığı dosyada ise Keskin’in İzmir’de HDP binasına düzenlenen saldırıda yaşamını yitiren **Deniz Poyraz** ile ilgili yürütülen soruşturmanın etkin yürütülmediğini belirttiği, bu soruşturmayı yürüten savcının **Poyraz**’ın babasının tepki içeren sözlerini terör propagandası olarak niteleyerek iddianame düzenlemesini eleştirdiği açıklamaları nedeniyle ilgili savcıcıyı terör örgütlerine hedef göstermekle suçlandığı görülüyor. Keskin ve diğer gazeteciler Haziran 2023’de beraat etse dahi bu beraat kararı yargılamanın ağırlığını ortadan kaldırmıyor.

Örnekler artırılabilir, ancak burada verilen sınırlı sayıdaki örnek dahi Türkiye’de gazetecilerin belirli konularda yazmalarının, olguya dayalı bilgileri kamuoyu ile paylaşmalarının istenmediğini ve aslen yargılamalarla amaçlananın da bu bilgilerin kapalı kapılar ardında tutulması olduğunu ortaya koymakta.

Türkiye’deki ceza mevzuatı gazeteciler yönünden adeta bir mayın tarlasını andırıyor. Gazeteciler üzerindeki yargı tehdidi elbette toplumsal yaşamın bütününe etkiliyor. Zira gazetecilik mesleği doğrudan halkın haber alma hakkıyla ilişkili olduğundan esasında bu alandaki baskı ve yargısal taciz geniş kesimler üzerinde sonuç doğuruyor. Bu makalede incelenen örneklerin büyük çoğunluğunda gerek Anayasa gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında korunan ifadenin cezalandırılmasını isteyenlerin hakim ya da savcılar olması ise ayrıca bir endişe kaynağı. Zira Türkiye uygulamasında sıklıkla gözardı edilse de uluslararası meslek ilke kuralları gereği her iki meslek grubu mensuplarının görevleri arasında insan haklarının korunması da yer alıyor.

Türkiye’de yargı alanında çok yapısal sorunlar olduğu ve bu nedenle yapısal bir dönüşümün acil bir ihtiyaç olduğu bugün birçok kurum tarafından yürütülen tartışmaların temel konularından birini ifade ediyor. Gerçekçi bir demokratik dönüşüm için öncelikle ifadenin kriminalizasyonuna son verilmesi gerekiyor. ■

Sonnotlar:

- 1 mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3713.pdf
- 2 [Revizyon Politikası \(adalet.gov.tr\)](http://adalet.gov.tr)
- 3 [Microsoft Word - Canan Coşkun_TİP_TR_Final-1.docx \(norskpen.no\)](#)
- 4 [Nuriye ve Semih'in 14 avukatı tutuklandı \(cumhuriyet.com.tr\)](http://cumhuriyet.com.tr)
- 5 [Berkin Elvan'ı vurduğu iddia edilen polis görev yaptığı yeri hatırlamadı \(cumhuriyet.com.tr\)](http://cumhuriyet.com.tr)
- 6 İlgili haber: İBB'ye 'terör' teftişine dayanak yapılan DİAYDER iddianamesi kabul edildi - Diken
- 7 Canan Coşkun'un söz konusu tweeti: <https://x.com/canancoskun/status/1476280037406121988?s=20>
- 8 [Yetenekli hâkim bey \(birgun.net\)](http://birgun.net)
- 9 [Gazeteci Buse Söğütü 2 yıl ve 7 duruşma sonunda beraat etti \(bianet.org\)](http://bianet.org)
- 10 [İstinaf mahkemesi, gazeteci Çelik ve Yayla'ya 'hedef gösterme' iddiasıyla verilen cezaları onadı \(mlsaturkey.com\)](http://mlsaturkey.com)
- 11 [Gazeteci Fırat Can Arslan beraat etti \(gazeteduvar.com.tr\)](http://gazeteduvar.com.tr)
- 12 ["Savcı'yı hukuken eleştiren" Eren Keskin'e hapis talebi \(bianet.org\)](http://bianet.org)
- 13 [Yaptığı retweet nedeniyle gazeteci Nazlan Ertan hakkında 'hakaret' ve 'hedef gösterme' davası açıldı \(mlsaturkey.com\)](http://mlsaturkey.com)
- 14 [Gazetecinin 'retweetine' beraat \(bianet.org\)](http://bianet.org)